

ALACA HÖYÜK CİVARINDA ELE GEÇEN BİR ETİ MÜHRÜ

Prof. Dr. Hans Gustav Güterbock

Burada neşredilen düğme mührü, *Alaca Höyük'ün* cenubu garbisine düşen *Çelebi Bağda*, Türk Alaca höyük - hafriyat heyeti tarafından 1936 yazında ele geçirilmiştir. Bu kazıları yaptıran *Türk Tarih Kurumuna* ve bu kazıları idare eden *Dr. Hamit Koşay'a*, bu parçanın neşri hususunda göstermiş oldukları hizmetten dolayı, burada samimî olarak teşekkür etmek isterim.

Mühür siyah serpentinle yapılmıştır. Şekil itibariyle, meselâ Alishardaki [1] diğer düğme mühürleri gibi malûm formdadır. Her iki tarafı aynı ölçüde ve hafif kubbelidir. Mühür, merkez noktasını kateden bir hat istikametinde delinmiş olduğuna göre, bir ipe taşınabilir vaziyettedir.

Mührün iki tarafından birbirinin aynı olan Etime hiyeroglif kitabesi vardır. Şekiller hakkedilmiş bir vaziyettedir. Binaenaleyh mühür basıldığı zaman, şekiller kabarık hatlar arz ediyor ve bunları da, dairevî ince bir çizgi çerçevesiyle çevreliyor. Mührün bir tarafı bozulmuştur. Maamafih bozuk olmasına rağmen, öbür taraftaki şekillerin tıpkısını görebilmek mümkündür.

Kitabe, biribiri üzerine yapılmış üç şekilden ibarettir; dördüncü bir şekilde (basıldığı zaman sağda) yanda bulunmaktadır. Bunların aralarında ikişer müselle olduğu gibi, ikişer de nokta vardır. Buna benzer müsellelere, noktalara, aynı zamanda küçük küçük yıldızlara birçok mühürler üzerinde de tesadüf edilir. Bunların sırf «ornaman» olduklarını zannetmiyorum. İhtimal ki her hangi bir «sembolik» manaları vardır.

Üstüste yapılmış olan üç şekil başka bir mühür damgası üzerinde de - aynı intizam dahilinde - görülmüştür. Mevzuubahs olan bu mühür damgası, 1936 da Boğazköyde Etilere ait tabakada bulunmuştur [2]. Orada bu şekiller omuzunda yay taşıyan bir erkek figürü

[1] Mukayese: I. J. Gelb, *Inscriptions from Alishar and Vicinity* (Oriental Institute Publications, Vol. 27), Chicago 1935, Pl. 52 - 57.

[2] Neşredilmiştir.

karşısında görülmektedir. En yukarki şekle Yazılıkayada [1] bir İlahın ismi olarak rasgeliniyor. Binaenaleyh Boğazköy - mührü üzerindeki figür de, aynı ilâh olmuş oluyor. Aşağıdaki şekillere diğer mühürlerde, muhtelif ilâh hiyeroglifleriyle beraber sık sık tesadüf edilir. Bizim mühürde Boğazköyde malûm olan Eti ilâhlarından birinin hiyeroglifi görülmektedir. Bu ilâh ismi mühür sahibinin adının bir parçasını mı teşkil ediyor, yoksa mühür sahibinin muhafızı olan yalnız Tanrının ismi mi bu mühür üzerinde yazılı bulunuyor; bunu kestiremiyorum. Bu suale cevap verebilmek için, ikinci ve üçüncü şekillerin, hattâ dördüncünün de manalarını bilmek lâzımdır. Dördüncü şekil, yukarda zikredilmiş olduğu gibi, üstüste olmayıp yanda bulunan şekildir ki, Boğazköy mühüründe bu şeklin olduğu yer, ya kırılmıştır veyahut ta aslında yoktur. Mühürün üzerindeki kitabeyi tamamen okuyup tercüme etmek, şimdilik mümkün değildir. Şu halde bu kitabeyi ne okuyabiliyoruz, ne tercüme edebiliyoruz ve ne de kitabede ismi geçen İlahın çivi yazısı metinlerinden tanıdığımız İlahlardan hangisi olduğunu bir türlü kestiremiyoruz.

[1] K. Bittel; Die Felsbilder von Yazılıkaya (Istanbuler Forschungen Band 5, 1934) Nr. 31, auf Taf. VIII und IX.